

Наукові обшири Олександра Рубльова (до 60-річчя вченого)

Вітчизняна історична наука сповнена «білих плям» і таємниць. Так склалося, що чи не найбільше їх приховує ХХ століття. Напевно, професор Олександр Сергійович Рубльов не випадково зосередив увагу саме на вивченні історії України цього проблемного століття. Понад 20 років свого життя Олександр Сергійович присвятив дослідженню та оприлюдненню засекречених матеріалів з архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ.

Народився Олександр Рубльов 31 травня 1957 р. у м. Києві в родині службовців.

Після закінчення 1974 р. середньої школи, вступив на історичний факультет Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова) й закінчив його 1979 р. із відзнакою.

Свій професійний шлях пов'язав Олександр Сергійович з Інститутом історії. Спочатку, протягом 1979–1983 рр., він працював на посаді старшого лаборанта Інституту історії АН УРСР, потім молодшим науковим співробітником (1983–1988 рр.), науковим співробітником (1988–1990 рр.), старшим науковим співробітником (1990–1991 рр.). Протягом 1982–1986 рр. навчався в аспірантурі без відриву від виробництва. Під керівництвом д-ра іст. наук., проф. Р.Г. Симоненка 1988 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук: «Історичні погляди Ярослава Галана». Після створення у 1991 р. Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України очолював у ньому відділ джерел новітньої історії України (до 1996 р.). Водночас, протягом 1991–1996 рр. за сумісництвом працював старшим науковим співробітником комп'ютерно-видавничого відділу Інституту історії України НАН України. Із 1996 р. – вчений секретар Інституту історії України НАН України.

У 2005 р. на основі монографії «Західно-українська інтелігенція у загальнонаціональних політичних та культурних процесах (1914–1939)» захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук; 2007 р. отримав вчене звання професора.

Олександр Рубльов – знаний фахівець з історії української історичної науки, історії української інтелігенції. Проблеми «радянської інтелектуальної еліти Західної України 20-х – 50-х років ХХ ст. знайшли своє відображення у численних статтях та монографіях вченого.

За безпосередньої участі О.С. Рубльова підготовлено збірники документів і матеріалів про становлення історичної науки в УСРР–УРСР: «У лещатах тоталітаризму: Перше двадцятиріччя Інституту історії України НАН України (1936–1956 рр.): Збірник документів і матеріалів: У 2 ч.» (1996); «Інститут історії України НАН України: Друге двадцятиріччя (1957–1977): Документи і матеріали» (2007).

У сфері наукових інтересів дослідника також історична біографістика. Він є автором численних наукових розвідок про діячів вітчизняної науки і культури: М. Грушевського, М. Марченка, М. Яворського, І. Крип'якевича, М. Кордубу, М. Лозинського, Л. Дмитерка та інших.

Коли на початку 1990-х років одним із пріоритетних напрямків дослідження вітчизняної історичної науки стала проблема створення та функціонування тоталітарної системи, Олександр Сергійович активно включився у вивчення даної проблеми. Історія тоталітарного режиму, репресії, дослідження та введення в науковий обіг документів ЦК Комуністичної партії, місцевих партійних осередків, радянських спецслужб наразі посіло провідне місце у науковій роботі вченого. Підтримуючи пропозиції НАН України, Служби безпеки України, Державного комітету по пресі, Українського культурно-просвітницького

товариства «Меморіал» імені В. Стуса, зважаючи на соціальний запит українського суспільства, Верховна Рада України 6 квітня 1992 р. ухвалила постанову № 2256-ХІІ «Про підготовку багатотомного науково-документального видання про жертви репресій на Україні». І вже 11 вересня 1992 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про підготовку і випуск серії книг «Реабілітовані історією». Тоді ж було утворено Головну редакційну колегію науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» у складі 22 осіб на чолі з академіком НАН України П.Т. Троньком. Нині Головну редколегію очолює академік НАН України В.А. Смолій. Одним із заступників Голови редколегії є Олександр Сергійович Рубльов. Постановою також передбачалося видання періодичного науково-документального журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ» у якому б друкувалися дослідження та документи колишніх спецслужб, формування електронного національного Банку даних жертв політичних репресій радянської доби. Всю цю роботу було покладено на новостворений науковий структурний підрозділ – відділ по розробці архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ. З 2005 р. його очолив О.С. Рубльов. Наразі це відділ історії державного терору радянської доби Інституту історії України НАН України. Завдяки титанічній і злагоженій роботі Головної редколегії, її обласних відділень, Інституту історії України НАН України, Служби безпеки України, Державного комітету архівів України, обласних державних адміністрацій та обласних рад, науковців, краєзнавців, архівістів вже видано 110 книг із понад 130 запланованих. У електронну базу жертв політичних репресій внесено понад 700 тисяч репресованих громадян. Видано 45 номерів журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ». В усьому цьому науковому вирі Олександр Сергійович відчувається впевнено і вправно. Серед чисельних загальних праць з історії тоталітаризму, виокремимо спеціальні дослідження, що розкривають механізм фабрикування й перебігу «справ»: «Польської військової організації» та «Української військової організації в УСРР».

Олександр Сергійович Рубльов активно займається дослідженням історії національних меншин в Україні в ХХ столітті. Брав активну участь у міжнародному українсько-польському проекті «Поляки в Україні. 1917–1939 рр.» (1998–2014 рр.), в рамках якого підготував ґрун-

товні дослідження про репресії проти поляків у 1930-х рр.

Знаний вчений входить до складу спеціалізованих вчених рад із захисту дисертаційних досліджень в Інституті історії України НАН України, Інституті педагогіки Національної академії педагогічних наук України. Протягом 1998–2002 рр. був вченим секретарем Експертної ради з історичних наук ВАК України. За цей час під його керівництвом підготовлено 3 доктори та 8 кандидатів історичних наук. Він є автором понад 100 наукових праць, зокрема 3 монографій.

О.С. Рубльов – багаторічний член редакційних колегій низки фахових періодичних видань з історії України. Серед них популярні та загальновідомі видання: «Український історичний журнал» (з 1996 р. – заступник головного редактора), «Сторінки воєнної історії України», «Краєзнавство» тощо. Із 1997 р. – відповідальний секретар 10-ти томної «Енциклопедії історії України». Із 2005 р. – головний редактор журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ».

Олександр Сергійович входить до складу Правління Національної спілки краєзнавців України.

Незважаючи на численні наукові звання, вагомі посади, О.С. Рубльов відкритий до спілкування, наукової дискусії, щирий, завжди готовий допомогти. Тому і користується повагою серед колег та громадськості.

Плідна робота історика не залишилася поза увагою керівництва держави. Він удостоєний почесного звання «Відмінник освіти України» (Наказ Міністерства освіти і науки України № 496-К від 20 вересня 1996 р.). Указом Президента України № 669/2004 від 22 червня 2004 р. Олександр Сергійовичу присвоєно звання «Заслужений працівник культури України». За цикл праць з проблем методології і методики історичної україністики став лауреатом премії НАН України імені М.С. Грушевського (1997 р.). За підготовку «Енциклопедії історії України» у 10 томах (у співавторстві) Указом Президента України № 101/2017 від 7 квітня 2017 р. він удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки.

Сьогодні Олександр Сергійович Рубльов сповнений науковими планами та задумами. Хай всі вони обов'язково втіляться в життя! Наукова громадськість, колеги та друзі щиро вітають колегу та зичать міцного здоров'я і подальших творчих успіхів!